

Et erhvervsrettet ungdomsuddannelsesmiljø

Trin-for-trin-guide

DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT

Indhold

Trin-for-trin-guide	3
Trin 1: Målsætning	4
Trin 2: Rammesæt udviklingsprocessen	7
Trin 3: Planlæg og gennemfør de konkrete aktiviteter	9
Trin 4: Opsamling og justering	10

OM DETTE INSPIRATIONSMATERIALE

Inspirationsmaterialet er udviklet af Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) for Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling.

Som supplement til inspirationsmaterialet findes en række inspirationsfilm samt nogle PowerPoint-slides, som kan bruges til møder fx i en udviklingsgruppe på den enkelte skole.

Materialet er udarbejdet på baggrund af:

- Dialogmøde med elev- lærer og lederorganisationer på ungdomsuddannelsesområdet samt læringskonsulenter fra Styrelsen for Undervisning og Kvalitet (STUK)
- Telefoninterview med repræsentanter fra seks forskellige erhvervsskoler
- Besøg på tre udvalgte erhvervsskoler, herunder interview med ledere og lærere med erfaringer med særlige indsatser
- Tre fokusgruppeinterview med elever fra Erhvervsuddannelserne.

Trin-for-trin-guide

Med den nye erhvervsuddannelsesreform skal erhvervsskolerne skabe attraktive erhvervsrettede ungdomsuddannelsesmiljøer. Denne trin-for-trin-guide giver inspiration til skolernes arbejde. Guiden skal understøtte de aktører, der har til opgave at styrke ungdomsuddannelsesmiljøerne på den enkelte skole.

Denne trin-for-trin-guide har fokus på, hvordan man kan skabe et attraktivt erhvervsrettet ungdomsuddannelsesmiljø, der retter sig mod de unge elever, dvs. elever under 25 år.

ET ATTRAKTIVT ERHVERVSRETTET UDDANNELSESMILJØ

Et attraktivt erhvervsrettet uddannelsesmiljø defineres af Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling som et undervisnings- og læringsmiljø, der fremmer elevers:

- trivsel
- sundhed
- læring
- udvikling af erhvervsfaglig identitet
- afklaring af uddannelsesvalg.

Uddannelsesmiljøet omfatter aktiviteter, der foregår i og uden for undervisningen på erhvervsskolen.

Kilde: Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling.

Denne guide kan bruges som en ramme for arbejdet med at udvikle de erhvervsrettede ungdomsuddannelsesmiljøer. Processen beskrives som fire trin, der kan gennemføres hen over et halvt til et helt år, men også over en kortere periode.

Trin 1: Målsætning

Trin 1 handler om, hvordan man får sat mål for et erhvervsrettet ungdomsuddannelsesmiljø ved at inddrage elever og lærere i det strategiske arbejde. Målene skal vise, hvad skolen vil opnå ved at styrke ungdomsuddannelsesmiljøet og målene er et afsæt for det konkrete udviklingsarbejde.

Ledelsens strategiske opgave

På dette trin skal I fastlægge de områder, hvor ungdomsuddannelsesmiljøet særligt skal styrkes og beslutte, hvilke mål der skal være retningsgivende i arbejdet på skolen eller i afdelingen.

Tag afsæt i de enkelte elementer i definitionen af et erhvervsrettet uddannelsesmiljø: trivsel, sundhed, læring, udvikling af erhvervsfaglig identitet, afklaring af uddannelsesvalg. Definitionen findes på side 4.

- Identificer de elementer, det er vigtigst at sætte fokus på fx på baggrund af input fra lærere og elever.
- Fastsæt organisatoriske initiativer, der skal understøtte det systematiske arbejde med at udvikle ungdomsuddannelsesmiljøet, fx ved at udnævne en uddannelseschef og udpege lærere med særligt ansvar for ungdomsuddannelsesmiljøet.

Inddragelse af eleverne

Som element i analysen af skolens uddannelsesmiljø er det vigtigt at inddrage elevernes perspektiv.

- Afhold møde med elevråd eller inddrag elevernes perspektiv på anden vis fx gennem fokusgruppeinterview med elever på skolen og resultater fra elevtilfredshedsundersøgelser (ETU).

Inddragelse af lærerne

Når I har fastlagt de konkrete mål med afsæt i en strategisk ramme, kan I inddrage de lærere, der skal involveres i arbejdet. På afdelingsmøde eller et møde med den relevante lærergruppe kan følgende inddragende elementer indgå:

- Identificer de vigtigste elementer i arbejdet med at styrke ungdomsuddannelsesmiljøet.
- Drøft, hvordan de enkelte mål omkring uddannelsesmiljøet skal formuleres, så de kan omsættes til praksis, enten samlet på skolen eller i forbindelse med undervisningsaktiviteter.
- Tag afsæt i lærernes erfaring med arbejdet med unge elever, og diskuter, hvilke pædagogiske og didaktiske forhold der er vigtige, når målgruppen er unge elever, fx at have fokus på relationer mellem eleverne, og at undervisningen skal relateres til elevernes hverdag og interesser.
- Fastlæg, hvordan arbejdet med ungdomsuddannelsesmiljøet relaterer sig til skolens strategier, fx det fælles didaktiske og pædagogiske grundlag og skolens øvrige målsætninger omkring læringsmiljøet.

Lær af andre

Ideer til arbejdet med at styrke det erhvervsrettede ungdomsuddannelsesmiljø

LÆRINGSMILJØ MED FOKUS PÅ ELEVERNES ERHVERVSFAGLIGE IDENTITET

Campus Vejle har indrettet skolens afdeling for GF1-elever med inspiration fra et detailhandelsmiljø. Undervisningslokalerne er dekoreret med butikshylder og tapet fra virksomheder inden for detailbranchen. De øvrige lokaler er benævnt med navne, der relaterer sig til lokalets funktion og til en virksomhedskultur. Fx er et lokale benævnt "visual production lab".

Skolen lægger ligeledes vægt på, at eleverne arbejder med opgaver fra egentlige virksomheder. Skolens fysiske miljø og undervisningens tilrettelæggelse skal tilsammen styrke elevernes læring og erhvervsfaglige identitet inden for detailområdet.

Det siger eleverne om det erhvervsrettede miljø på Campus Vejle:

Vi har samarbejdet med fire forskellige virksomheder. Vi har lavet en opgave for dem, som vi skal sende til dem. Det giver blod på tanden, at det er nogle rigtige virksomheder, der vurderer ens opgaver.

LÆRINGSMILJØ MED FOKUS PÅ ELEVERNES TRIVSEL

Arbejdet med at fremme elevernes trivsel kan gøres ved at skabe rammer for læring, der styrker elevernes relationer til hinanden og relationen mellem elev og lærer.

Gråsten Landbrugsskole bruger elevtilfredshedsmålingerne (ETU) til at gå i dialog med eleverne om læringsmiljøet. Skolen har et kostskolemiljø, hvor der er særlig gode muligheder for, at lærerne kan skabe relationer til eleverne. På SOSU Sjælland i Holbæk skal elevteams styrke relationen mellem eleverne. Elevteams har til formål at skabe fællesskaber, hvor eleverne har både et fagligt og et socialt ansvar for hinanden. Lærerne oplever, at elevteams har en positiv betydning for elevernes trivsel, fordi de kan styrke elevernes faglige tilhørsforhold til hinanden og til skolen.

Det siger eleverne om elevteams på SOSU Sjælland:

Vi er gode til at hjælpe hinanden. Hvis der nu er en, der ikke er så god til at fremlægge, så kan vi støtte hinanden. Og vi lærer også at sige tingene til hinanden på en god måde.

LÆRINGSMILJØ MED FOKUS PÅ ELEVERNES MOTIVATION FOR AT LÆRE

De unge elever fortæller, at det har en stor betydning for deres udbytte af undervisningen, at den er varieret, og at de oplever, at lærerne har tillid til, at de laver deres opgaver.

På Gråsten Landbrugsskole, Campus Vejle, SOSU Sjælland og AARHUS TECH varierer lærerne undervisningen på grundforløbene med aktiviteter, der har både en social og en faglig dimension. Dette varierer fra morgensang, timeoutøvelser og fagmessebesøg til projektarbejde, hvor eleverne skal samarbejde om at lave et konkret produkt.

Det siger eleverne om motivation for at lære på AARHUS TECH:

Man er mere fri her end i folkeskolen. Man kan holde pause, når man vil. Lærerne holder øje med en på afstand, men de er ikke hele tiden henne og sige: "Hvad laver du nu?". Når man selv skal tage ansvar og tage initiativ, får man mere motivation til at arbejde og til at lære.

LÆRINGSMILJØ MED FOKUS PÅ ELEVERNES AFKLARING AF UDDANNELSESVALG

På AARHUS TECH har man valgt at understøtte de unge elevers uddannelsesvalg gennem et tæt forældresamarbejde. Skolen afholder forældresamtaler med deltagelse af både faglærere og grundfagslærere.

Skolen vurderer, at samtalerne har betydning for, at både lærere og forældre kan hjælpe med at guide eleverne i deres valg af uddannelse efter GF1.

En anden dimension af uddannelsesvalget er elevernes møde med virksomheder. På Campus Vejle og SOSU Sjælland fortæller eleverne, at de er blevet mere afklaret omkring deres uddannelsesvalg, når de er i kontakt med en virksomhed inden for de fag, de interesserer sig for.

Det siger eleverne om virksomhedsbesøg som afklaring af uddannelsesvalg på SOSU Sjælland:

Praktikkerne giver noget positivt. Det er godt at komme ud og snuse til det. Jeg vil gerne læse til pædagogisk assistent for at læse videre til socialrådgiver. Men jeg blev faktisk mere tiltrukket af plejehjemmet end børnehaven, da vi var på besøg.

Trin 2:

Rammesæt udviklingsprocessen

Trin 2 handler om at afstemme en god proces til udvikling af det erhvervsrettede ungdomsuddannelsesmiljø. Det handler om at planlægge, hvordan elever, lærere og ledelsesrepræsentanter bliver involveret i en samlet systematisk proces.

Nedsæt en udviklingsgruppe

En udviklingsgruppe, kan være et godt sted at forankre udviklingsarbejdet. I kan sammensætte en udviklingsgruppe af de lærere og ledere, der skal indgå i arbejdet. Gruppen kan være bredt sammensat og behøver ikke at rumme alle lærere i afdelingen.

I kan med fordel udvælge lærer- og ledelsesrepræsentanter, som har en stor interesse i og erfaring med at undervise unge elever. Det er også vigtigt at inddrage lærere, der har forudsætninger for at arbejde med målgruppen, fx i forbindelse med styrkelse af elevernes sundhed, trivsel og styrke relationerne blandt unge.

Udviklingsgruppen fastlægger processen

På udviklingsgruppens møder er det en central opgave at fastlægge den endelige proces for udviklingsarbejdet. Følgende elementer kan indgå i gruppens møder:

- Beslut, hvem der skal udarbejde et oplæg om de enkelte aktiviteter, og fastlæg, hvornår udviklingsgruppen diskuterer oplæggene.
- Beslut, hvordan eleverne skal inddrages i udviklingsarbejdet. Brug eventuelt materiale fra Dansk Center for Undervisningsmiljø (DCUM).
- Aftal en tidsplan for igangsætning af de nye tiltag.

Løbende kommunikation til skolens øvrige lærere

Lav en plan for den løbende kommunikation om udviklingsgruppens arbejde til de øvrige medarbejdere på skolen for at vise, hvad udviklingsgruppen arbejder med.

Det skal sikre, at der bliver skabt en fælles forståelse for formålet med at udvikle det erhvervsrettede ungdomsuddannelsesmiljø på tværs af skolen eller i den enkelte afdeling.

INDDRAG ELEVERNE I UDVIKLINGSARBEJDET

Når I inddrager eleverne, er det vigtigt at forventningsafstemme og rammesætte arbejdet, så mål, ressourcer og ideer hænger godt sammen.

Eleverne kan fx inddrages ved at gøre udviklingsarbejdet til en undervisningsaktivitet.

Hent inspiration til at inddrage eleverne i DCUM's materiale 'En dag om undervisningsmiljø'.

- [Link til undervisningsmateriale om undervisningsmiljø.](#)

De unge elever mener,
at der er et godt erhvervsrettet ungdomsuddannelsesmiljø, når:

- Eleverne bliver hørt i forbindelse med udvikling og evaluering
- Der er tillidsbaserede relationer mellem lærer og elever og mellem eleverne på holdene
- Erhvervsfagligheden er synlig
- Det er sjovt og anderledes at gå i skole
- Der er et skoleliv, der rækker længere end det faglige.

Kilde: Fokusgruppeundersøgelse blandt unge elever på erhvervsuddannelserne, EVA 2015.

Trin 3:

Planlæg og gennemfør de konkrete aktiviteter

På trin 3 er arbejdet med at planlægge og igangsætte de konkrete aktiviteter i fokus. Inspiration udefra kan være et godt afsæt til at skærpe diskussionerne af, hvad der skal til for at styrke det erhvervsrettede ungdomsuddannelsesmiljø.

Udviklingsgruppen planlægger aktiviteter

Udviklingsgruppens opgave er at fastlægge, hvilke aktiviteter, der skal være med til at styrke ungdomsuddannelsesmiljøet. Nyttige elementer i gruppens er:

- Find inspirationsmateriale, der relaterer sig til de elementer skolen har valgt at fokusere på, fx inspirationsfilm, materiale fra EMU.dk eller DCUM.
- Præsenter konkret inspiration, som planlægningen kan tage afsæt i, fx input fra elever, undersøgelser om læringsmiljø, inspirationsfilm, erfaringer fra skolens afdelinger eller erfaringer fra andre skoler.
- Udvælg nogle relevante indsatser, som kan styrke det erhvervsrettede ungdomsuddannelsesmiljø og beslut, hvornår indsatserne skal sættes i gang. Begrund jeres valg af indsatser i forhold til de mål I gerne vil nå.
- Afklar hvordan skolens lokaler og indretning bliver en god ramme for ungdomsuddannelsesmiljøet.
- Drøft, om der er behov for kompetenceudvikling i forbindelse med aktiviteterne.

Ledelsen sikrer de nødvendige ressourcer

Når I skal planlægge og igangsætte de konkrete aktiviteter, er det vigtigt, at ledelsen har sikret en god ramme for arbejdet, fx ved at:

- Afsætte tid til, at medlemmerne af udviklingsgruppen indhenter inspiration fra andre skoler, fra netværk og øvrige sammenhænge, hvor viden om unge er i centrum.
- Afsætte tilstrækkelige ressourcer i de afdelinger der skal involveres, når de nye aktiviteter skal sættes i gang, heriblandt skolens lærere, vejledere, mentorer, bygningsservice og it-service.

Lærerne igangsætter aktiviteterne

Når lærerne gennemfører de nye aktiviteter, der skal styrke det erhvervsrettede ungdomsuddannelsesmiljø, er det vigtigt, at der er et godt grundlag for arbejdet. Det kan I sikre ved at:

- Udviklingsgruppen sørger for, at alle lærere, der skal involveres i arbejdet kender formål, rammer og indhold i de konkrete aktiviteter.
- Udviklingsgruppen sikrer, at det praktiske grundlag for arbejdet er på plads. Det kan for eksempel være indkøb af møbler, planlægning af sociale aktiviteter, eller etablering af virksomhedssamarbejde.
- Ledelsen sikrer at skolens øvrige medarbejdere og elever kender og bakker op om arbejdet med at styrke det erhvervsrettede ungdomsuddannelsesmiljø.

Trin 4: Opsamling og justering

Trin 4 fokuserer på opsamling af erfaringerne med at styrke ungdomsuddannelsesmiljøet. Erfaringerne bidrager til vurderingen af, om I opnår det, I gerne vil. Erfaringerne kan ligeledes være en platform for at justere eller udvikle nye aktiviteter, der kan styrke det erhvervsrettede ungdomsuddannelsesmiljø yderligere.

Ledelsen sætter rammen for evaluering

Når I planlægger en opsamling af erfaringerne fra indsatserne, er det vigtigt at knytte overvejelserne til det, I gerne ville opnå. Forberedelsen af evalueringen kan derfor tage afsæt i disse punkter:

- Tag udgangspunkt i de fastlagte mål og de aktiviteter, der var planlagt.
- Udvalg, hvilke data der skal indgå i evalueringen, og hvem der skal indsamle dem, fx resultater fra ETU, og interviews med elever og med lærere.
- Beslut, hvordan erfaringer fra eleverne og lærerne skal indgå i evalueringen.

INDDRAG ELEVERNE I EVALUERINGEN

Når I skal evaluere arbejdet med ungdomsuddannelsesmiljøet og diskutere de fremtidige planer, kan I inddrage elevernes perspektiver fx ved at gennemføre:

- Fokusgruppeinterview med udvalgte elever
- Spørgeskemaundersøgelse blandt eleverne
- Systematiske observationer af relationer mellem eleverne.

Evalueringsprocessen med udviklingsgruppen

Viden om uddannelsesmiljøets betydning for eleverne vil være centralt for den systematiske evaluering.

Drøftelserne og vurderingen af de nye erfaringer kan tage afsæt i følgende punkter:

- Gennemgå mål og den viden, som indgår i evalueringen.
- Diskuter, hvordan indsatser og resultater hænger sammen – og om indsatserne har bidraget til det, I gerne vil opnå. Både lærernes og elevernes erfaringer er et vigtigt perspektiv i diskussionerne af evalueringens resultater, fx sammenhængen mellem elevteam og elevernes trivsel.
- Planlæg eventuelle justeringer, og udarbejd et oplæg til, hvordan og hvornår relevante tiltag udbredes på skolen.
- Gentag udviklingsprocessen efter behov. Fokuser også udviklingsarbejdet på nogle nye elementer. Hvis der er behov for nye mål, kan trin 1 gennemføres igen.

Forskerne peger på, at et godt uddannelsesmiljø er kendetegnet ved:

Miljøet er rammen om undervisningen

Undervisningsmiljøet er rammen om undervisningen og har betydning for elevernes faglige udbytte, trivsel og frafald.

Undervisningsmiljøet handler om:

- det psykiske miljø
- det fysiske miljø
- det æstetiske miljø.

I erhvervsuddannelserne er det afgørende at fokusere på erhvervet og det praksisnære i den pædagogiske, didaktiske planlægning af undervisningen.

Kilde: Vodcast til SIP 2, Dansk Center for Undervisningsmiljø, DCUM, 2015.

En helhedsorienteret indsats

"Arbejdet med øget trivsel skal ses som en helhedsorienteret indsats. Trivsel kan således ikke isoleres til et enkelt niveau, enkelte personer eller enkelte indsatser, men skabes gennem en helhedsindsats, som skolen arbejder strategisk og samlet med.

En indsats på trivselsområdet skal derfor først og fremmest ses som en kulturel indsats, som noget, der tænkes ind i den daglige praksis og organisering".

Kilde: "Evaluerings af projekt trivsel på EUD", Stenkjær og Hutter, Center for Ungdomsforskning, Aalborg Universitet, 2011.

FIND YDERLIGERE INSPIRATIONSMATERIALE HER:

Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling, EMU.dk:

- Link til temaside om et attraktivt erhvervsrettet læringsmiljø.
- Link til temaside om klare mål og elevtrivselsmålinger.

Dansk Center for Undervisningsmiljø, DCUM:

- Link til temaside om undervisningsmiljø.

**DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT**

Østbanegade 55, 3.
2100 København Ø

T 35 55 01 01
E eva@eva.dk
H www.eva.dk

Danmarks Evalueringsinstitut udforsker og udvikler kvaliteten af dagtilbud for børn, skoler og uddannelser. Vi leverer viden, der bruges på alle niveauer – fra institutioner og skoler til kommuner og ministerier.

Læs mere om EVA på vores hjemmeside, www.eva.dk.
Her kan du også downloade alle EVA's udgivelser
– trykte eksemplarer kan bestilles via en boghandler.

Et erhvervsrettet ungdomsuddannelsesmiljø
© 2015 Danmarks Evalueringsinstitut

Foto
Jesper Rais

Eftertryk med kildeangivelse er tilladt

ISBN: (www) 978-87-7958-898-1